

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Udrag fra Begrebet Angest

Citation: Kierkegaard, Søren: "Begrebet Angest", i Kierkegaard, Søren: *Begrebet Angest*, udg. af Lars Petersen ; Merete Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 168. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kierkegaard01val-shoot-idm140698091592240/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Begrebet Angest

viser sig for det i angstens gådefulde og tvetydige skikkelse, fordi skyldens sande karakter ikke er erkendt. Dette gør renselsesritualerne ineffektive og kræver deres stadige gentagelse (jf. 96). Også det, at mennesket ubevidst drages mod skylden, er med til at fremtvinge gentagelserne. Herom skriver Kristen Nordentoft: «Forklaringen på denne gentagelsesvang ligger i skyldangstens ambivalens. Skylden er ikke kun det afskrækkende, men også det fascinerende, og derfor må offerhandlingen gentages som afværgehandling, rettet mod den fortsatte, men ubevidste fascination af skylden» (Nordentoft 1972: 360).

Så længe den virkelige skyld eller synd ikke er erkendt, har mennesket en neurotisk drøm om renhed, samtidig med at det stirrer fascineret på «navets»: «Men idet Friheden [som her «endnu er Mulighed»] saaledes med al sin Lidenskab ønskende stirrer paa sig selv og vil holde Skylden borte, saa der ikke er et Fræg af den at finde i Friheden, da kan den ikke lade være at stirre paa Skylden, og denne Stirren er Angstens tvetydige, som Forsagelsen selv indenfor Muligheden er en Attraen» (100).

6. Synd og frihed

I det foregående er flere gange nævnt, hvorledes angsten, der udefra, af det enkelte menneske, opleves som både skræmmende og dragende, også udefra betragtet må opfattes som tvetydig: den er, ligesom den urealiserede åndelige udvikling, som den er et udtryk for, «en fjendelig Magt» (42), der bringer forstyrrelse og uro med sig; på den anden side er den også «en venlig Magt» (smst.), der vil føre mennesket frem til en højere udvikling. Bortset fra at angsten som nævnt også kan få mennesker til at sovne, således at ingen udvikling kommer i gang, så er S.K. enig med Hegel i, at bevægelse mod højere åndelige udviklingsstrøm forløber gennem kriser og konflikter. Uenigheden kommer frem ved S.K.s kritik af Hegels forestillinger om, at udviklingen forløber af sig selv, med logisk nødvendighed, således at der ved mødet mellem enhver tilstand og dens modsætning opstår en konflikt, der fremtvinger en højere udvikling. Modsat hedder det hos S.K.: «At man, naar man udenfra betragter Uvidenheden, ser den bestemt hen til Viden, er noget, som aldeles ikke vedkommer Uvidenheden» (37).